

ЮВЕЛІРНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ПРОСТІР ВЗАЄМОДІЇ ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Городецький В. І.

*аспірант кафедри дизайну і теорії мистецтва,
Карпатський національний університет імен Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

У дослідженні розглянуто методичні засади викладання освітнього компонента «Ювелірне мистецтво» у контексті поєднання автентичних гуцульських технік художнього металу з сучасними інноваційними технологіями. Акцентовано на інтеграції традиційного ремісничого досвіду у мистецьку освіту шляхом поетапного навчання студентів-першокурсників – від виготовлення класичної обручки до створення складніших авторських ювелірних виробів, виконаних у давній гуцульській техніці насікання орнаменту пуансонами («писаками»).

Дослідження цієї теми вимагає звернення до широкого кола наукових праць, присвячених історії українського ювелірного мистецтва, розвитку художнього гуцульського металу, проблемам мистецької освіти та інтеграції народних традицій у сучасний освітній процес. Науковий дискурс останніх десятиліть акцентує увагу на тому, що саме освітні інституції виступають ключовим посередником між ремісничими техніками й новітніми художніми пошуками. У працях вітчизняних та зарубіжних дослідників простежується спільна тенденція: збереження нематеріальної культурної спадщини України можливе лише за умови її активного залучення до мистецької освіти, де традиція не ізолюється, а трансформується відповідно до потреб сучасного суспільства.

У цьому контексті особливої ваги набувають дослідження, що висвітлюють поєднання традиційного гуцульського металіrstва з освітніми підходами, демонструють роль регіональних мистецьких шкіл (Вижниця, Косів, Івано-Франківськ) у підготовці нових поколінь майстрів, художників і ювелірів, а також підкреслюють значення міждисциплінарних і новаторських методів навчання.

М. Кравченко підкреслює, що розвиток авторських прикрас в Україні наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. відбувався у руслі поєднання традицій та новаторства [1]. Цю думку продовжує І. Удовиченко, наголошуючи, що поєднання народних традицій і сучасних художніх інновацій є підґрунтям розвитку мистецької освіти, спроможної забезпечити як збереження культурної спадщини, так і її трансформацію [2].

Важливим аспектом досліджень є акцент на культурній ідентичності. С. Луць визначає ювелірне мистецтво як чинник формування української ідентичності, що втілює архетипи й символи у художній

мові металу [3]. Вагоме значення мають дослідження О. Роготченка, який показує, що радянська доба стала періодом нищення української металопластики, але саме завдяки діяльності мистецьких закладів у Вижниці та Косові відбулося відродження гуцульських мосяжних традицій [4].

На концептуальному рівні вагомою є праця Р. Шмагала, який послідовно доводить, що мистецька освіта повинна поєднувати традицію й інновацію, інтегруючи народне мистецтво у сучасний дизайн і протидіяти масовій культурі та кітчу [5].

Сучасний етап розвитку мистецької освіти в Україні характеризується необхідністю переосмислення змісту професійної підготовки фахівців, здатних поєднувати автентичні традиції народного мистецтва з новітніми технологічними процесами. Особливої актуальності це набуває у сфері ювелірного мистецтва, де традиційні ручні техніки залишаються основою формування творчої індивідуальності майбутнього художника-ювеліра.

Освітній компонент «Ювелірне мистецтво», що викладається для студентів першого курсу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ), має на меті формування базових технічних і художніх навичок, необхідних для подальшого професійного становлення. Важливою методичною особливістю є поетапність навчання: від ознайомлення з інструментами, обладнанням та технікою безпеки – до виконання практичних завдань.

Початковим етапом практичної підготовки є виготовлення класичної обручки, що охоплює комплекс технологічних операцій: вимірювання, прокат металу на вальцях, згинання, паяння, зачистку, шліфування та полірування. Це завдання формує у студентів розуміння матеріалу, точність рухів, терплячість і відповідальність.

Наступним етапом є виконання обручки «Горянка» – авторської інтерпретації ювелірного твору, у якій поєднано сучасні техніки литва за виплавленими моделями з давньою гуцульською технікою насікання орнаменту пуансонами («писакими»). Використання цієї техніки сприяє розвитку у студентів здатності інтерпретувати художній задум у контексті мосяжних традицій Гуцульщини. Водночас студенти вдосконалюють прийоми окисидування металу, шліфування та фінішного полірування, що формує комплексне уявлення про професійний завершальний процес виготовлення ювелірного виробу.

У процесі викладання освітнього компонента «Ювелірне мистецтво» простежується тенденція синтезу традиції та інновації, що поєднує автентичні техніки ручної обробки металу із сучасними цифровими технологіями, зокрема 3D-моделювання, цифрового аналізу форми, мікроскопічного дослідження структури металу та візуалізації майбутніх виробів у програмах Rhinoceros, ZBrush, Blender. Такий підхід сприяє не лише формуванню професійних компетентностей студентів, а й розвитку їхнього художнього мислення, креативності та

розуміння національної культурної спадщини як джерела натхнення для нових мистецьких форм.

Література:

1. Кравченко М. Авторські художні прикраси в Україні кінця XX – початку XXI століття. Традиції і сучасні тенденції. *Науковий вісник Закарпатського художнього інституту*. 2010. №1. С. 194-200.
2. Удовиченко І. Тенденції розвитку ювелірного мистецтва України другої половини XX початку XXI століття. *Художник і час. Декоративне мистецтво України на межі століть* : наук. зб. за матеріалами Всеук. наук.-практ. конф. Вінниця : ТВОРИ, 2023. С. 254-268.
3. Луць С. Ювелірне мистецтво як чинник культурної ідентичності України: аспекти сучасної історіографії. *Народознавчі зошити*. 2024. № 3 (177). С. 631–640. URL: <https://surl.li/petbjy> (дата звернення: 12.10.2025).
4. Роготченко О. Ювелірне мистецтво України XX ст. Особливості розвитку. *Сучасне мистецтво*. 2013. №. 9. С. 117-127. URL: <https://surl.li/pksckq> (дата звернення: 08.10.2025).
5. Шмагало Р. Декоративно-ужиткове мистецтво: філософсько-освітні основи розвитку і сучасні виклики. Проблеми теорії мистецтва. *Художня освіта. Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2020. Вип. 34. С. 4-11. URL: <https://surl.li/lzxprc> (дата звернення: 11.10.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-546-7-13>

МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАКТИК У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР ОСВІТИ

Гриліцька А. В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту та державної служби,

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

Сучасна вища школа відіграє ключову роль у формуванні інноваційної економіки, що потребує ефективного менеджменту інновацій на всіх рівнях освітнього управління. В умовах інтеграції України до Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) важливим завданням є адаптація національних підходів до управління освітніми інноваціями відповідно до європейських практик [1].